

CRNA GORA
UPRAVA ZA STATISTIKU

IV Proleterske 2, 81000 Podgorica

Tel: +382 (0) 20 230 811

Fax: +382 (0) 20 230 814

E-mail: contact@monstat.org

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA 2018. GODINU

Anketa o radnoj snazi

Odgovorno lice: Ivana Tanjević i Danijela Vuković

Odsjek: Statistike tržišta rada

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju	1
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja	1
1.2 Pravni osnov	1
1.3 Statističke jedinice	1
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja.....	1
1.4.1 Sektori.....	1
1.4.2 Statistička populacija	1
1.5 Referentna geografska oblast.....	2
1.6 Koncepti i definicije	2
1.7 Klasifikacije	3
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka	3
1.9 Dinamika objavljivanja podataka	3
1.10 Metodologija.....	3
1.11 Bazni period.....	3
1.12 Jedinica mjere	3
1.13 Izvor podataka	3
2. Relevantnost - Korisnici podataka	3
2.1 Potrebe korisnika	3
2.2 Zadovoljstvo korisnika	4
3. Tačnost i pouzdanost	4
3.1 Tačnost - Opšta ocjena	4
3.2 Uzoračka greška.....	4
Indikatori uzoračke greške (A1).....	4
3.3 Neuzoračka greška	4
3.3.1 Greška obuhvata	4
Indikator greške obuhvata (A2).....	4
3.3.2 Greška mjerenja	5
Stopa neodaziva jedinica (A4)	5
3.4 Sezonska prilagodavanja	5
3.5 Revizija podataka	5
3.5.1 Politika revizije podataka	5
3.5.2 Praksa revizije podataka	5
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka (A6)	5
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka	5
4.1 Pravovremenost	5
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	5
Vremenski jaz objave konačnih podataka	6
4.2 Tačnost objave podataka.....	6
5. Dostupnost i jasnoća.....	6
5.1 Saopštenja.....	6
5.2 Publikacije	6
5.3 Dostupnost mikropodataka	6
6. Uporedivost.....	7
6.1 Prostorna uporedivost	7
6.2 Vremenska uporedivost.....	7

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Anketa o radnoj snazi mjeri ekonomsku aktivnost stanovništva u kratkom periodu posmatranja od nedjelju dana. Anketom se prikupljaju demografska i obrazovna obilježja članova domaćinstva prema polu, obilježja glavnog i dodatnog posla, zatim posla koji je osoba obavljala u prošlosti, položaj u zaposlenju, časovi rada, radno vrijeme, djelatnost, zanimanje, obilježja nezaposlenih osoba, neaktivne osobe. Prema tome, glavne kategorije koje su obuhvaćene ovim istraživanjem: ukupna zaposlenost, nezaposlenost, demografske, obrazovne, socio-ekonomske i druge karakteristike pojedinaca. Jedan od glavnih ciljeva ankete je da se pri definisanju ukupne zaposlenosti i nezaposlenosti primijene međunarodni standardi kako bi se ove kategorije mogle upoređivati sa istovjetnim kategorijama u drugim zemljama. Anketa o radnoj snazi se sprovodi u skladu sa standardima i preporukama Međunarodne organizacije rada, kao i u skladu sa evropskim zakonodavnim aktima Savjeta i Parlamenta, i sa zahtjevima Evropskog zavoda za statistiku (EUROSTAT), u vezi sa metodologijom, organizacijom, procedurom uzorkovanja, dizajnom upitnika i definicijama zaposlenosti i nezaposlenosti.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (*“Sl.list Crne Gore” br. 18/12*) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Upravi za statistiku jasno i široko pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koja su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Uprava za statistiku je potpisala nekoliko memoranduma o saradnji sa imaocima administrativnih podataka.

Opšte regulative:

- Regulative (EC) br. 577/98 od 9. marta 1998. o organizaciji ankete o radnoj snazi na uzorku u Zajednici
- Regulative (EC) br. 1372/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. oktobra 2007. o izmjeni Regulative (EC) br. 577/98 o sprovođenju ankete o radnoj snazi na uzorku u Zajednici
- Regulative (EC) br. 1991/2002 Evropskog parlamenta i Savjeta od 8. oktobra 2002. o izmjeni Regulative br. 577/98 o organizaciji ankete o radnoj snazi na uzorku u Zajednici
- Regulative Komisije (EC) br. 377/2008 od 25. aprila 2008. o regulativi Savjeta (EC) br. 577/98 o sprovođenju ankete o radnoj snazi na uzorku u Zajednici u pogledu šifriranja koje od 2009. treba koristiti za prenos podataka, korištenju poduzorka za prikupljanje podataka o strukturnim varijablama i definiciji referentnih kvartala.
- Regulative Komisije (EC) br. 1897/2000 od 7. septembra 2000. o sprovođenju regulative Savjeta (EC) br. 577/98 o provedbi ankete o radnoj snazi na uzorku u Zajednici u pogledu radne definicije nezaposlenosti

1.3 Statističke jedinice

Privatna domaćinstva i radno sposobno stanovništvo - osobe starije od 15 godina.

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Nije relevantno.

1.4.2 Statistička populacija

Ciljnu populaciju čine sva lica sa prebivalištem u Crnoj Gori koja žive u privatnim domaćinstvima. Demografski podaci se prikupljaju za sve starosne grupe dok se pitanja vezana za tržište rada prikupljaju za lica starosti 15 godina i više.

1.5 Referentna geografska oblast

Crna Gora i regioni (sjeverni, središnji i južni). Regioni koji se koriste ne čine zvaničnu već geografsku podjelu Crne Gore. Sjeverni region čine opštine: Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Petnjica, Rožaje, Gusinje, Plav, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Žabljak, Šavnik i Plužine. Središnji region čine opštine: Podgorica, Nikšić, Danilovgrad i Cetinje. Južni region čine opštine: Herceg Novi, Tivat, Kotor, Budva, Bar i Ulcinj.

1.6 Koncepti i definicije

Najvažnije varijable koje se koriste i prikupljaju Anketom o radnoj snazi jesu sledeće: domaćinstvo, radno sposobno stanovništvo, zaposleni, samozaposleni, pomažući članovi, nezaposlene osobe, radna snaga, neaktivno stanovništvo, stopa aktivnosti, stopa zaposlenosti i stopa nezaposlenosti.

Domaćinstvom se smatra:

a) svaka porodična ili druga zajednica lica koja izjave da zajedno žive i troše svoje prihode za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba (troškovi stanovanja, ishrane itd.), bez obzira da li se u vrijeme anketiranja svi članovi nalaze u mjestu gdje je domaćinstvo nastanjeno ili van tog mjesta;

b) svako lice koje živi samo (samačko domaćinstvo), a koje nema svoje domaćinstvo u drugom mjestu, koje živi u posebnoj ili djeljivom stanu ili kao samac-podstanar, bez obzira da li stanuje u istoj sobi sa drugim samcem ili s članovima domaćinstva-stanodavca, ali s njim ne troši svoje prihode, nego samo plaća usluge stanovanja.

U Anketi o radnoj snazi prati se stanovništvo staro 15 i više godina prema aktivnosti u posmatranom kvartalu, a ne prema formalnom statusu anketiranih lica. Radno sposobno stanovništvo obuhvata sve osobe starosti 15 i više godina.

Pod pojmom zaposleni u anketi se podrazumjevaju lica koja su u nedjelji posmatranja:

- obavljala bilo kakav redovan ili uobičajen rad za platu/profit (u gotovini, robi ili uslugama) makar jedan sat; takođe se računaju i lica koja dobijaju zaradu za obuku na poslu (pripravnici),
- nijesu radila (zbog bolesti, godišnjeg odmora, državnih i vjerskih praznika, obrazovanja, obuke, porodičnog odsustva, smanjene proizvodnje i druge privremene nemogućnosti za rad), ali imaju posao na koji će se vratiti.

Samozaposlena lica sa biznisom ili farmom, takodje se smatraju zaposlenim ako se primjenjuje nešto od sledećeg:

- Lice radi na svom poslu ili drži farmu za svrhu zarađivanja profita, čak i ako preduzeće ne uspijeva da ostvari profit;
- Lice provodi vrijeme na obavljanju posla čak i ako nema prodaje, nije obavljalo profesionalne usluge ili ništa nije proizvedeno (npr. farmer koji radi na aktivnostima održavanja farme; arhitekta koji provodi vrijeme čekajući klijente u kancelariji; ribar koji popravljala brod ili mreže za buduci rad; lice koje pohađa seminar);
- Lica koja su u procesu formiranja svog posla ili farme, kao što je kupovina i montiranje opreme, iznajmljivanje prostorija ili kupovina materijala za početak novog posla;
- Lica koja rade na svojoj poljoprivrednoj farmi smatraju se zaposlenima ako su radila tokom referentne nedjelje. Lica koja rade na svojoj maloj poljoprivrednoj farmi, a prodaju svoje poljoprivredne proizvode takođe se smatraju zaposlenima;

Porodični radnici su lica koja su pomagala drugom članu porodice u vođenju porodičnog posla ili poljoprivrednog gazdinstva, a da pri tome nijesu bila plaćena za taj rad i pod uslovom da se ne smatraju zaposlenima.

Pod pojmom nezaposleni u anketi se podrazumjevaju lica koja:

- su tokom nedjelje snimanja nijesu imala plaćeno zaposlenje ili samozaposlenje i nijesu obavljala nikakav plaćeni posao
- su tokom prethodne četiri nedjelje aktivno tražila posao
- su dostupna za rad u okviru 2 nedjelje.

Lica koja su našla posao koji treba da počnu kasnije uključuju se u nezaposlena lica.

Aktivno stanovništvo (radnu snagu) čine sva zaposlena i nezaposlena lica stara 15 i više godina.

Neaktivno stanovništvo su sva lica stara 15 i više godina koja nijesu zaposlena i koja aktivno ne traže posao.

Osnovni pokazatelji:

Stopa aktivnosti predstavlja procenat aktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.

Stopa zaposlenosti predstavlja procenat zaposlenih u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.

Stopa nezaposlenosti predstavlja procenat nezaposlenih u ukupnom broju aktivnih stanovnika.

Stopa neaktivnosti predstavlja procenat neaktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.

1.7 Klasifikacije

Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u Evropskoj uniji - NACE Rev. 2,
Međunarodna standardna klasifikacija zanimanja - ISCO 08,
Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja - ISCED 2011
Abecedni popis država i zemalja i njihovih oznaka – slovne oznake

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Kontinuirano tokom čitave godine.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Kvartalna i godišnja.

1.10 Metodologija

Metodologija je dostupna na sajtu MONSTAT-a, link:
<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1353&pageid=22>

1.11 Bazni period

Nije relevantno.

1.12 Jedinica mjere

Podaci dobijeni ovim istraživanjem izraženi su u hiljadama i u procentima.

1.13 Izvor podataka

Anketa o radnoj snazi (ARS) je istraživanje bazirano na uzorku. Anketa se sprovodi kontinuirano tokom čitave godine sa kvartalnom i godišnjom periodikom objavljivanja podataka od 2008. godine.

Veličina uzorka je 11 856 domaćinstava godišnje odnosno 2 964 domaćinstava kvartalno. Okvir za uzorak je Popis stanovništva, domaćinstava i stanova od 2011. godine. Uzorak obuhvata samo privatna domaćinstva.

U ovoj anketi se primjenjuje rotacioni model uzorka 2-(2)-2 i domaćinstva se anketiraju 4 puta. Domaćinstva se anketiraju u dva uzastopna kvartala, zatim su dva kvartala van uzorka i u sledeća dva kvartala se anketiraju treći odnosno četvrti put. Nakon četvrtog anketiranja domaćinstvo se isključuje iz uzorka.

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- Eurostat,
- Svjetska banka,
- UN organizacije,
- Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- Ministarstva i drugi organi javne uprave,
- Lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave,
- Centralna banka,
- Nevladine organizacije,
- Studenti,
- Istraživači,
- Mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

Uprava za statistiku je usvojila Strategiju upravljanja kvalitetom, Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom, kao i Implementacioni plan za sprovođenje politike kvaliteta. U cilju mjerenja stepena do kojeg ispunjava svoje obaveze prema korisnicima i u sklopu nove politike kvaliteta, Uprava za statistiku je sprovela istraživanje o zadovoljstvu korisnika. Prikupljanje podataka realizovano je putem web ankete, u periodu od 1. septembra do 20. oktobra 2017. godine. Rezultati istraživanja dostupni su na web stranici Uprave za statistiku, na sledećem linku:

<http://www.monstat.org/userfiles/file/KVALITET/Izvestaj%20o%20zadovoljstvu%20korisnika.pdf>

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Anketa o radnoj snazi je istraživanje zasnovano na uzorku pa rezultati koji se dobijaju iz anketa na bazi uzorka podložni su uobičajenim vrstama grešaka u vezi sa tehnikama uzorkovanja i intervjuima. Greške su: greške uzorkovanja, neuzoračke greške, greške mjerenja, procesuiranja i neodaziva.

3.2 Uzoračka greška

Greške uzorkovanja su karakteristika svih istraživanja koja se rade na uzorku i izazvane su posmatranjem uzorka kao dijela populacije. Veličina uzoračke greške može da se kontroliše preko veličine uzorka i dizajna uzorka. Međutim, za neke manje domene (nivoje ili grupe podataka) koje imaju nedovoljan broj jedinica u uzorku, velike uzoračke greške dovode do nepouzdanih rezultata. Mjera preciznosti najvažnijih pokazatelja o ekonomskoj aktivnosti stanovništva se može izraziti kao standardna greška, koeficijent varijacije i interval povjerenja.

Indikatori uzoračke greške (A1)

Indikator	Procjena	Standardna greška	Interval povjerenja	Koeficijent varijacije
			(95%)	
			%	
Stopa aktivnosti	56,0	0,4	55,2 – 56,8	0,7
Stopa zaposlenosti	47,5	0,4	46,7 – 48,3	0,9
Stopa nezaposlenosti	15,2	0,4	14,4 – 15,9	2,5

3.3 Neuzoračka greška

Neuzoračke greške: prekomjernog obuhvata (over-coverage), nedovoljnog obuhvata (under-coverage), greške mjerenja i obrade, editovanja i imputacije podataka, neodaziva.

3.3.1 Greška obuhvata

Greške obuhvata predstavljaju razliku između ciljane populacije i okvira uzorka.

Prekomjerni obuhvat (over-coverage) predstavlja udio jedinica iz okvira uzorka koje ne pripadaju ciljanoj populaciji. Nedovoljni obuhvat (under-coverage) je problem koji nastaje zbog nedovoljne pokrivenosti, odnosno neažuriranja okvira koji služi za izbor uzorka (npr. neobuhvatanje novoizgrađenih stanova koji se naseljavaju, kao i neobuhvatanje lica koja se dosele u neko mjesto sa namjerom da tu ostanu godinu i duže). Stopu nedovoljnog obuhvata je teško procijeniti jer nije moguće znati koje jedinice nisu uključene u ciljanu populaciju.

Indikator greške obuhvata (A2)

Stopa prekomjernog obuhvata za 2018. godinu iznosi 9,6%.

3.3.2 Greška mjerenja

Greške mjerenja i obrade mogu nastati zbog dizajna upitnika, vrste ankete, anketara, grešaka u odgovoru, šifriranja, unosa podataka, editovanja i imputacije podataka itd.

Podaci u Anketi o radnoj snazi se prikupljaju metodom „lice-u-lice“ koristeći papirni upitnik (PAPI metoda). Greške koje mogu nastati korišćenjem papirnog upitnika zbog anketara (npr. pri unosu podataka) svode se na minimum aktivnostima kao što su redovne instruktaže anketara, pilot-testiranja itd. Program za unos materijala sadrži kontrolu npr. kontrola minimalnih i maksimalnih vrijednosti, logičku vezu između pojedinih pitanja i sl., čime se smanjuju greške nastale unosom podataka. Nakon unosa materijala radi se detaljna logičko-računska kontrola svih odgovora, npr. kontrola unešenih vrijednosti prema rasponima, kontrola mogućih odgovora, logička i računski kontrola djelatnosti i zanimanja, logička kontrola podataka o ekonomskoj aktivnosti, položaju u zaposlenju, obrazovnom statusu itd.

Stopa neodaziva jedinica (A4)

Stopa neodaziva jedinica istraživanja je pokazatelj koji govori o tome koliko jedinica (domaćinstava) nije odgovorilo na upitnik.

	2018	1Q 2018	2Q 2018	3Q 2018	4Q 2018
Stopa neodaziva	20,2%	18,7%	19,8%	20,8%	21,6

3.4 Sezonska prilagodavanja

Sezonsko prilagodavanje se trenutno ne radi za ovo istraživanje.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Uprava za statistiku je usvojila politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu:

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1493&pageid=1493>

3.5.2 Praksa revizije podataka

Nije relevantno.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Nije relevantno.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Konačni podaci se objavljuju do 80 dana nakon završenog referentnog kvartala. Pravovremenost konačnih podataka: T + 80 dana nakon završenog referentnog kvartala.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Nije relevantno.

Vremenski jaz objave konačnih podataka

Indikator pravovremenosti objave konačnih podataka predstavlja vrijeme između datuma posljednjeg dana referentnog perioda i datuma objave konačnih podataka. Konačni podaci se objavljuju do 80 dana nakon završenog referentnog kvartala. Pravovremenost konačnih podataka: T + 80 dana nakon završenog referentnog kvartala.

4.2 Tačnost objave podataka

Indikator tačnosti predstavlja vremensku razliku između stvarne objave podataka i planirane objave podataka.

Rokovi za objavljivanje rezultata ovog istraživanja su definisani u Kalendaru objavljivanja statističkih podataka i ti rokovi za publikovanje saopštenja se poštuju.

Indikator TP3 (tačnost) je 0, tj. nema razlike između planirane i stvarne objave, što znači da su podaci objavljeni u skladu sa Kalendarom objave podataka.

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Saopštenja

Podaci su dostupni na sajtu MONSTAT-a i u papirnoj formi:

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=660&pageid=22>

5.2 Publikacije

Uprava za statistiku objavljuje sljedeće redovne publikacije:

1. Statistički Godišnjak,
2. Crna Gora u brojkama.

Pored navedenih redovnih, Uprava za statistiku objavljuje i vanredne publikacije. Neke od najznačajnijih vanrednih publikacija su sljedeće:

1. Žene i muškarci u Crnoj Gori,
2. Najčešće korišćeni statistički podaci.

Sve publikacije koje objavljuje Uprava za statistiku dostupne su na sljedećem linku:

<http://monstat.org/cg/publikacije.php>

5.3 Dostupnost mikropodataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("*Sl.list Crne Gore*" br. 18/12) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke. Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država. Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Upravom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Jedan od glavnih ciljeva Ankete o radnoj snazi je da se pri definisanju ukupne zaposlenosti i nezaposlenosti primijene međunarodni standardi kako bi se ove kategorije mogle upoređivati sa istovjetnim kategorijama u drugim zemljama, posebno evropskim zemljama.

Podaci se prikupljaju u skladu sa EU regulativom 577/1998 pa je obezbijeđena uporedivost sa svim zemljama koje koriste istu metodologiju.

6.2 Vremenska uporedivost

Anketa o radnoj snazi se sprovodi kontinuirano tj. domaćinstva se anketiraju neprekidno tokom cijele godine od 2008. godine. Do 2011. godine za ponderisanje podataka upotrebljavali su se podaci iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2003. god. Od početka 2011. za ponderisanje podataka upotrebljavaju se podaci iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine. Time je došlo do prekida u seriji podataka u 2011. godini.